

Çərşənbə axşamı, 24 iyun 1919-cu il, nömrə 210

AZƏRBAYCAN

Gündəlik siyasi, ictimai, ədəbi, iqtisadi türk qəzetəsidir

İkinci sənəyi-dəvamiyyəsi. Şəşənbə, 25 ramazanül-mübarək sənə 1337. 24 həziran 1919 sənə.

Türk və İslamlığa müfid məqalələrə səhifələrimiz açıqdır. Dərc olunmayan övraq iadə edilməz. Dərc edilən məqalənin mükafatını idarə təyin edir. Məhəllə-idarə: Bakı, Vorontsovski və Qubernski küçələrin küncündə 4 nömrəli evdə "Azərbaycan" idarəsi. Telefon nömrə 39-60. Tək nüsxəsi 1 manat 50 qəpik.

Abunə şəraiti: Bakı üçün 1 aylığı 30 rublə, 2 aylığı 35 rublə, 3 aylığı 50 rublə. Qeyri şəhərlər üçün 1 aylığı 25 rublə, 2 aylığı 45 rublə, 3 aylığı 60 rublə. Elan fiatı: birinci səhifədə sətiri 4 rublə, axırınca səhifədə sətiri 3 rublə, itən şeylər və yer axtaranlar üçün 2 rublə.

ELAN

Azərbaycan Dəmiryol İdarəsi elan edir ki, Türük və Məabir Nəzarətinin binagüzarlığına binaən [Nəqliyyat və Rabitə Nazirliyinin sərəncamına əsasən], Batumda dərya kənarında 8 nömrəli evdə Azərbaycan Dəmiryolunun Ticarət acentəliyi açılır. Acentəlik su və dəmiryol ilə hər növ yüklərin komisiyon, skladoçnu və təmojna müamilatı işlərini öhdəsinə götürür. Bazar qiyməti bərəsində təfsilat məlumat verir. "Ceyms Moosen və kompaniyası"nın Liverpoola, "Vestkon və Lorens" Londona, "Elerman Layn" Liverpoola, "Makley və Makentaer" Qlazqoya, "Amerika-Livantiysk" yoluyla Londona olan yük kirayələri şəraitini [daşınması şərtləri] bərəsində məlumat verir. Bakıda Mirbəyevnin evində Olqinski və Merkuryevski küçələrin küncündə baqi [yerləşən] Bakı şəhər stansiyasının (telefon nömrə 29-97) dəxi eyni müamilatda bulunur. Bu stansiyanın Çornı-qorodda skladi dəxi var (telefon nömrə 14-57); Merkuryevski küçə ev nömrə 16, Mariinskinin küncündə. Həmin iyulun 12-sindən etibarən zeyldəki [aşığıdulak] qərar ilə komisiyon vergisi alınır:

- 1-ci sinif biletdən 3 rublə;
 - 2-ci sinif biletdən 2 rublə 25 qəpik;
 - 3-cü sinif biletdən 1 rublə 50 qəpik.
- Plaskart üçün dəxi bu qərar ilə vergi alınır.
- Bundan əlavə, Bakı şəhər stansiyası bərəsində olan qanun[un] 14[-cü] maddəsi təbəddülünə binaən [dəyişikliyinə əsasən], hər surətlə olursa-olsun baqaj, yük baqajının bu qərar ilə komisiyon vergisi artırılır:
- Hər bir kiftansiya mövcubiyə [qəbzə əsasən] göndərilən malların 10 putuna [qədər] 5 manat; 10 putdan yuxarı olarsa hər putuna 50 qəpik komisiyon vergisi alınır və malları da əsl qiymətlə yerlərinə göndərir.

T-153

QİSMİ-RƏSMİ [RƏSMİ HİSSƏ]

Posta və Teleqraf nazirinin əmrnamələri
Əmrnamə 69
21 həziran 1919
Bu fəvqdəki [yuxarıdakı] tarixdən etibarən

210 № 24 İyun 1919-cu il

1-ci sinif biletdən 3 rublə; 2-ci sinif biletdən 2 rublə 25 qəpik; 3-cü sinif biletdən 1 rublə 50 qəpik.

Plaskart üçün dəxi bu qərar ilə vergi alınır.

Bundan əlavə, Bakı şəhər stansiyası bərəsində olan qanun[un] 14[-cü] maddəsi təbəddülünə binaən [dəyişikliyinə əsasən], hər surətlə olursa-olsun baqaj, yük baqajının bu qərar ilə komisiyon vergisi artırılır:

Hər bir kiftansiya mövcubiyə [qəbzə əsasən] göndərilən malların 10 putuna [qədər] 5 manat; 10 putdan yuxarı olarsa hər putuna 50 qəpik komisiyon vergisi alınır və malları da əsl qiymətlə yerlərinə göndərir.

Şimal cəbhədə
Lənkərandan Xəzər dənizinə qədərki bütün sahilərdə düşmənlər qəfil şəkildə geri çəkiliblər. Şimal cəbhədə düşmənlər qəfil şəkildə geri çəkiliblər. Şimal cəbhədə düşmənlər qəfil şəkildə geri çəkiliblər.

Qərbi cəbhədə
Qərbi cəbhədə düşmənlər qəfil şəkildə geri çəkiliblər. Qərbi cəbhədə düşmənlər qəfil şəkildə geri çəkiliblər.

Şərqi cəbhədə
Şərqi cəbhədə düşmənlər qəfil şəkildə geri çəkiliblər. Şərqi cəbhədə düşmənlər qəfil şəkildə geri çəkiliblər.

Şərqi cəbhədə
Şərqi cəbhədə düşmənlər qəfil şəkildə geri çəkiliblər. Şərqi cəbhədə düşmənlər qəfil şəkildə geri çəkiliblər.

Şərqi cəbhədə
Şərqi cəbhədə düşmənlər qəfil şəkildə geri çəkiliblər. Şərqi cəbhədə düşmənlər qəfil şəkildə geri çəkiliblər.

Şərqi cəbhədə
Şərqi cəbhədə düşmənlər qəfil şəkildə geri çəkiliblər. Şərqi cəbhədə düşmənlər qəfil şəkildə geri çəkiliblər.

Şərqi cəbhədə
Şərqi cəbhədə düşmənlər qəfil şəkildə geri çəkiliblər. Şərqi cəbhədə düşmənlər qəfil şəkildə geri çəkiliblər.

Şərqi cəbhədə
Şərqi cəbhədə düşmənlər qəfil şəkildə geri çəkiliblər. Şərqi cəbhədə düşmənlər qəfil şəkildə geri çəkiliblər.

Şərqi cəbhədə
Şərqi cəbhədə düşmənlər qəfil şəkildə geri çəkiliblər. Şərqi cəbhədə düşmənlər qəfil şəkildə geri çəkiliblər.

Şərqi cəbhədə
Şərqi cəbhədə düşmənlər qəfil şəkildə geri çəkiliblər. Şərqi cəbhədə düşmənlər qəfil şəkildə geri çəkiliblər.

Şərqi cəbhədə
Şərqi cəbhədə düşmənlər qəfil şəkildə geri çəkiliblər. Şərqi cəbhədə düşmənlər qəfil şəkildə geri çəkiliblər.

Şərqi cəbhədə
Şərqi cəbhədə düşmənlər qəfil şəkildə geri çəkiliblər. Şərqi cəbhədə düşmənlər qəfil şəkildə geri çəkiliblər.

"Azərbaycan" qəzetinin 210-cu nömrəsinin 1-ci səhifəsi

barən mən Posta və Teleqraf Nəzarətinin müvəqqəti olaraq idarələnməsinə iqdam etdim [başladım].

*Əslində imza etdi
Ədliyyə və Məsai naziri
və Daftərxana baş müdiri
Əslinə mütabiqdir.
Kargüzər: R[əsul] Rəhimli*

QARABAĞ HADİSATI

Naxçıvanın səssiz-küysüz, qeylü-qalsız, dava və münaziəsiz [mübahisəsiz] olaraq erməni hökuməti tərəfindən işğaldan sonra – ki bu işğal Azərbaycan Cümhuriyyətinin mənafeyi-həyatıyyəsini xələldar etmək [həyati mənafeyinə ziyan vurmaq] idi – zənn olunurdu ki, ermənilər daha Qarabağ məsələsində inadlıq etməyib hirsələrini soyumuş və iştahalarının şiddətini azalmış hesab edərlər. Lakin böylə deyilmiş.

Nə adi və nə də siyasi nəzakəti başa düşməyən erməni başçıları Qarabağ adlı torpağımızda sükunət edən [yaşayan] erməni əhalisini bu əhalinin xahişinə rəğmə mən Azərbaycan Hökumətinə tabe etməmək yolunda daha böyük inadlıq göstərərək, İngiltərə Baş Komandanlığının tək-lifini də rədd etməkdən çəkinmədilər.

Azərbaycan Hökumətinin səbir kasası doldu. Köçəri mövsümünün hülulu [çatması] isə əhalini dəxi böyük müşkülət qarşısında qoyub arada bir acıq və əsəbiyyət törətməyinə səbəb oldu. Ermənilərin inadlığı və hökumətimizin hövsələsi bu acığı və əsəbiyyəti getdikcə ar-

tırıb, Qarabağda bu gün-sabah bir qeyz və qəzəb partlanğıcı zühur edəcəyini nəçar qoymuşdu.

İşin bu yerə gəldiyini və bunun nəticəsi nə ola biləcəyini haqqı ilə anlamış olan general-qubernator Xosrov bəy Sultanov həzrətləri bunun qabağını almaq və qırğına mane olmaq üçün Qarabağ erməni başçılarının inadını sındırmaq və məsələni camaatın qatışmasına məhəl qoymamaq [imkan verməmək] üçün hökumət əli ilə, yəni qanuni bir yol ilə həll etmək əmrinə mübaşir oldu [işinə girişdi] və olub da erməniləri itaətə məcbur etdi. Daha doğrusu, erməni camaatını xud-sər [özbaşına] və qeyri-məsul “komitələr” qurğusundan xilas edib camaatın öz meyil və arzularını hüsula gətirdi.

İndi ümumi qırğına mane olan erməni “komitələrinin” şərini ümum Qarabağ əhalisi üzərindən dəf edən, hökumət əmrini layiqincə yerinə yetirən Xosrov bəyi alqışlamaq, ona mütəşəkkir olmaq, ondan razılıq etmək əvəzində, onun əleyhinə danışılan sözlər və hərəkətləri fəna bir surətdə göstərən qeybətlər eşidirik. Hətta onun geri çağırılması məsələsi dəxi meydanda söylənilməkdədir.

Biz bu növ fikirə mailik ki, Sultanov Xosrov bəyin əleyhində danışanlar, onun layiqsiz bir hakim olduğundan deyil, biləks [əksinə], fəzləsi ilə ləyaqət sahibi, bacarıqlı və iş görə bir Azərbaycan məmur olmasından qorxuya düşən və göz-ləri götürməyənlərdir.

Əgər Qarabağ müsəlmanları arasında böyük və layiqli bir nüfuzə malik olan və erməni camaatı tərəfindən dəxi möhtə-

rəm sayılan Xosrov bəy Qarabağın hökuməti başında olmasa idi, burası – Azərbaycanın cənnəti hesab olunan bu yer çoxdan bəri cəhənnəmə dönüb qətlü-qital [qətl və qırğın] ocağı olmuşdu. Bu həqiqəti Qarabağın müsəlmanları da, erməniləri də, Qarabağ hadisəsini təhqiq üçün məhəlli-məzkura [deyilən yerə] getmiş olan xüsusi komissiya dəxi iqrar [qəbul] və təsdiq etdiyi bir halda, Xosrov bəyin əleyhinə danışmağın mənası nədir? Qarabağı ixtilal və iğtişəşə sövq etmək niyyəti deyilmi?

Şimal təhlükəsinin vücudu meydanda olduğu bir halda bizim başımızı Qarabağ şuluqluğuna qatışdırmaq istəyənlər, Qarabağın iğtişəşindən mənfəət aparənlər, əlbəttə, səy edəcəkdirlər ki, Sultanov kimi layiqli bir hakim Qarabağdan kənar edilib, bu yerdə hər bir macəraculuq [avantürə] üçün meydan hazırlansın.

Lakin biz əminik ki, Sultanov Xosrov bəyin xidmətlərini layiqincə təqdir edən və bu məsələnin ətrafında dolandırılmaqda olan intriqalardan kamalınca xəbərdar olan hökumətimiz, əvvəla, öz daxili işlərinə qatışmaq istəyənlərə yol verməz və saniyə [ikincisi], Azərbaycanın mühüm bir cüzü [hissəsi] olan Qarabağı şuriş [qarışıqlıq] və iğtişəş atəşinə ilqa etməz [atmaz] və Qafqazda nizam və asayış mühafizəsi əmrinə [işinə] mükəlləf olan Müttəfiqlər Komandanı dəxi bir taqım müzirr [zərərli] adamların ilhah [təkid] və israrına məhəlgüzər olmayıb [fikir verməyib], bu yolda hökumətimizin tərəfini iltizam etməyi səlah görər [düzgün hesab edərlər].

Hacıbəyli Üzeyir

TELEQRAF XƏBƏRLƏRİ

(Royter acentəliyindən)

Yaponların övdəti [qayıtməsi]

Maltadan xəbər verirlər ki, Bəhri-Səfiddə [Aralıq dənizində] olan Yaponiya donanması Yaponiyaya azim olacaqdır [yola düşəcəkdir].

Yaponiya və Kolçak

Teleqrafların verdikləri xəbərlərə görə, Yaponiya Kolçak hökumətini təsdiq etmişdir. Parisdə olan Kolçak dostları deyirlər ki, Sibiriya hökuməti ilə dostanə münasibət saxlamaq Yaponiya üçün mənfəətlidir. Ələlümdə [başlıca olaraq] o səbəbə ki, Yaponiya dəmiri Sibiriya-dan alır.

Gəmi qərq olmuşdur

Stokholmdan xəbər verirlər ki, “Lake Plaşid” paroxodu Baltimor yanında minaya toxunub beş dəqiqədə qərq olmuşdur. 37 nəfərdən ibarət gəmi tayfası salamat qurtarmışdır.

Petroqrad üzərinə hücum

Londondan xəbər verirlər ki, estonların şimali dəstəsi Petroqrad üzərinə hücum etmişdir. Petroqrad-Narva dəmir-yolunda Yamburq və Peypus gölü cənubunda Qdov zəbt edilmişdir. İki min əsir və bir çox mühimmati-hərbiyyə [hərbi ləvazimat] alınmışdır. Bolşeviklər nizamsız bir surətdə geri çəkirlər. Şimali Rusiyada heç bir təbəddülət [dəyişiklik] yoxdur.

* * *

Verilən xəbərlərə görə, estonlar Narva ilə Qdov arasında 100 km məsafəsində hücumu davam etdirirlər. Petroqra-

dın 120 kilometrliyində Luqa nəhrinə çatmışlardır. Estonların təhti-komandasında [komandanlığı altında] olan rus dəs-təsi 2500 əsir və bir çox mühimmati-hərbiyyə almışdır.

Şimal cəbhəsində

Londondan xəbər verirlər ki, rus rəs-mi xəbərlərinə görə bolşeviklər Fin xə-lıcində [körfəzində] Olonets şəhərini işğal etmişlər. Düşmən hərbi gəmiləri atəş al-tında Luqa nəhri mənsəbi yaxınlığında Kaybolovo kəndinə əsgər çıxarmışlardır.

Kronştadt altında dəniz müharibəsi

Helsinqforsdan [Helsinki-dən] xəbər ve-riirlər ki, Kronştadtda olan bolşevik do-nanması 1 zirehli, 2 böyük minanoska və 3 mina düzən nəqliyyat gəmisindən ibar-ətdir. 3-4 hərbi gəmidən ibarət olan İn-giltərə donanması bolşevik donanması-nın dənizə çıxıb Fin sahilini bombard-man etməsindən xəbərdar olub dənizə çıxmışdır. Fin xəlicinin şərq hissəsində səhər saat 10-da müharibə başlanmışdır. Bolşevik gəmilərindən atılan top güllələ-rindən heç biri nişanəyə dəyməmişdir. Bolşeviklər Kronştadt topları atəşi altın-da qaçmışlardır. Bolşevik gəmilərindən birinin qərq olub, digərinin sahilə atılma-sı haqqındakı xəbərlər hələ təsdiq edilmə-mişdir.

Kiyev - 18 yaşdan 25 yaşadək kişilərə Kiyevdən çıxmağa bu gündən etibarən müsaidə [icazə] verilməyir. Dubensk qə-zasında kəndçilər alay təşkil edib Polşa bandalarını qovmuşlardır. Polyaklarla mü-barizə etməkdən ötrü kəndçilər ciddi su-rətdə çalışırlar. Bunlar kəndçilərdən batal-yon hazırlayırlar.

Odessa - İstanbuldan Romaniya qəze-tələrinə xəbər verilir ki, Türkiyə ordusu-nun tərki-silahlı qurtarmışdır. İngiltərə ilə Fransa arasında olan müqaviləyə görə, bütün ləvazimati-hərbiyyə Fransaya gön-dəriləcəkdir.

Yekaterinodar - Buraya verilən xəbər-lərə görə, bolşeviklər Xarkov şəhərini təxliyə etmişlərdir.

Fransa və Həbəşistan

Paris - Bu gün Fransa rəisi-cümhuru Puankare Həbəşistan heyətini hüzuruna qəbul etmişdir. Heyət həbəş imperat-riçəsi və vəliəhdi tərəfindən Puankareyə məktub vermişdir ki, heyətin rəisi nitq söylərkən özləri ilə Fransa arasında olan dostluğa işarə edib Puankareni Müttə-fiqlərin qələbəsi ilə təbrik etmişdir. Puankare cavabında həbəş padşahlığından və xüsusi olaraq Menelikdən razılıq edərək, həmişə Həbəşistanın müstəqil yaşamasını arzu etdiyini əlavə etmişdir.

Nyu-Yorkda bolşevik nümayəndəsi

Liondan xəbər verirlər ki, Paris qəze-tələri Nyu-Yorkda rus Şura Hökuməti nü-mayəndəsinin həbs edildiyini bildirirlər. Təfsilat məlum deyildir.

Fransada fəhlə hərəkatı

Liondan verilən xəbərlərə görə, Kle-manso fransız fəhlələrə izhar etmişdir ki, sülh imza edildikdən sonra istefa verə-cəkdir. Bu axır aylar müddətində höku-mət gözlənməkdə olan təttil münasibə-tilə, Palatada müzakirə əsnasında art-maqda olan müxalif tərəflə bir çox mü-

barizədə bulunmuşdur. Hökumət 21 rə-yin əksəriyyəti ilə etimad qazanaraq tə-tilin təxirə salınmasına da müvəffəq ol-muşdur.

Mədən əmələlərinin təttili sabah baş-lanacaqdır. Bu qərar üzrə, bu həftə Sülh Konfransı işləri fəhlə böhranı arasında başlanacaqdır.

Vyanada kommunistlər üsyanı

İyunun 17-də Nauendən xəbər verir-lər ki, bazar günü Vyanada müsəlləh [si-lahlı] kommunistlərin üsyanı qalxmışdır. Başçıların hamısı həbs edilmişdir. Üsyan edən kommunistlər həbs edilənləri azad etməyə çalışmışlar. Həbsxana mühafiz-ləri ilə vaqe olan toqquşmada 11 nəfər ölüb, 70 nəfərdən ziyadəsi yaralanmışdır.

İtaliyada nizamsızlıq

İyunun 16-da Luqanodan xəbər verir-lər ki, Neapolda böyük nizamsızlıq baş-lamışdır. Genuyada olan matroslar Dab-ravol ordusundan ötrü Rusiyaya mühim-mat aparən paroxodların əzimetinə [ge-dişinə] mümaniət [maneçilik] göstərmiş-lərdir.

İtaliya Sosialist firqəsində

İyunun 10-da Berlindən xəbər verir-lər ki, “Kosovo qəzetə”nin Luqanodan aldığı məlumata görə, İtaliya Sosialist firqəsi bir dəvətnamə buraxıb deyir ki, Fransa, İngiltərə və İtaliya sosialist fir-qələri nümayəndələri arasında bir eti-lafnamə əqd edilmişdir [razılışma imza-lanmışdır]. Bu etilafnamə mövcibincə [bu razılışmaya görə], Rusiya və Macarıstanın sosialist cümhuriyyətlərini yıxmağa mü-maniət [maneçilik] və məğlub məmləkət

füqərayi-kasibəsinə [proletariatına] müa-vinət göstərmək qəsdi ilə bütün üç hö-kumət füqərayi-kasibəsi müttəhid [birgə] siyasət yürütməlidir. Beynəlmiləl füqə-rayi-kasibə hazır olmalıdır.

Petroqrad altında

İyunun 16-da Petroqraddan xəbər ve-riirlər ki, iyunun 13-də xırda bir ağ qvar-diya dəstəsi qəflətən Krasnaya Qorkanı işğal etmişdir. Gündüz saat 3-də oradan Kronştadt şəhəri atəşə tutulmuşdur. Top-la düşməne cavab verildikdə, düşmən sakit olmuşdur. Bolşevik əsgərləri Kras-naya Qorkaya hücum etmişlərdir. Düş-mənə böyük tələfat verilmişdir. Şəhər komendantına ultimatum verilmişdir ki, fəhlə və kəndli hökumətinə tabe olsun. İyunun 16-da gecə saat 12-də Krasnaya Qorka geri alınmışdır.

Polşada

İyunun 10-da Kiyevdən xəbər verirlər ki, general Haller alayının əsgərləri Ru-siya cəbhəsinə getməkdən imtina edir-lər. Polşadan əsgər cəm edildiyinə görə, fəhlələr və kəndlilər arasında narazılıq vardır.

Polyakların Ukraynaya hücumu

- İyunun 4-də Kiyevdən xəbər verirlər ki, Kiyevdə alınan Petlyura qəzetəsi pol-yakların hücumu münasibətilə yazır ki:

“Əski tarixli düşmənimiz quldurlarla mübarizə şüarı ilə üzərimizə hücum edir. Onlar bizim arxamızca gəlib ləvazimat anbarlarını, ərzaq şeyləri, libasları və də-miryol qatarlarını tuturlar. Polyaklarla bərabər getman Skoropadskinin tərəf-darları da gəlirlər. Polyaklarla və təza

getmanla müharibə üçün kəndlilər və fəhlələr ayağa qalxmaldırlar.”

- Jitomirdən verilən xəbərə görə, Polşa və Romaniya əsgərlərinin Volin şəhərinə hücumu münasibətilə kəndlilər dəstələrlə gəlib özlərini Qırmızı orduya yazdırırlar.

Amerika əsgərləri Rusiyadan gedir

İyunun 17-də Liondan xəbər verilir ki, dəmiryol əsgərlərindən başqa, qalan Amerika əsgərləri Rusiyadan çıxarılmışdır. Dəmiryol əsgərləri də bu yaxınlarda evlərinə övdət edəcəklər [qayıdacaqlar].

Sürixdə üsyan

Sürixdən xəbər verirlər ki, orada böyük nizamsızlıq başlanmışdır. Tərtib edilən mitinqdə xəbər verilmişdir ki, Fəhlə İttifaqı katibi İsveçrə sərhədini keçməyə hazırlandığı zaman həbs edilmişdir. Təşviqat etmək üçün yanında bir çox intibahnamə [vərəqə] var imiş. Katib Sürix həbsxanalarından birində həbsə salınmışdır.

Ukrayna ilə Romaniya münasibəti pozulmuşdur

Ukraynadan verilən xəbərlərdə denilir ki, Ukrayna ilə Romaniya arasında münasibət iyunun 4-dən rəsmi surətdə qət edilmişdir [kəsilməlidir].

Polşa ilə Almaniya müsadiməsi

Polşa əsgərləri tərəfindən mütarikə şəraiti [atəşkəs şərtləri] pozulduğuna görə, Polşa ilə Almaniya sərhədində müsadimə [toqquşma] vəqə olmuşdur. Almaniya Komandanlığı bu işi təhqiq etdikdən

sonra məlum olmuşdur ki, 200 nəfərdən ibarət polyak dəstəsi Tanqofenin cənub-şərqi sərhədində hücum keçmişdir. Almanların əks-hücumu ilə polyaklar geri atılmışlardır. Eyni zamanda 80 nəfər polyak Kleyn-Varderhauzenə hücum edib kəndə daxil olmuşlardır. Bunlar da Almanların əks-hücumu ilə oradan çıxarılmışlardır. Almanlardan 5 nəfər ölüb 6 nəfəri yaralanmışdır. Polyaklar boğucu qaz buraxmışlar.

7 iyun tarixli Poznan qəzetəsinin verdiyi məlumata görə, arxada münasibəti mühafizə etməkdən ötrü 20 km məsafədə cəbhə boyu idareyi-örfiyyəyi-əsgəriyyə [hərbi fəvqəladə vəziyyət] elan edilmişdir. Verilən xəbərlərə görə, fransızlar Polşada təşkilat yapmaqdadırlar. Polşada fransız məmurları təyin edilir.

(Bolşevik xəbərləri)

Ufada

İyunun 17-də xəbər verilir ki, Samara komissarının verdiyi məlumata görə, Kolçak əsgərləri təcili surətdə Ufadan çıxıb bütün qiymətli şeyləri özləri ilə aparmışlar. Apara bilmədikləri şeyləri xarab etmişlərdir. Ufa mövqifi [stansiyası] qarət edilmişdir. Xəstəxanalar dərmansız qalmışdır. Əməliyyati-cərrahiyyə alətləri aparılmışdır. Qalan parovozlardan üçü təmir edilmişdir.

SÜLH ƏTRAFINDA

Türkiyə və Bolqariya müahidənamələri

Təsəvvür edildiyinə görə, Türkiyə ilə

Bolqariyaya veriləcək sülh müahidənamələri [sazişləri] – ki hazırlanmasında Amerika hökuməti müharibə elan etmədiyinə [görə] iştirak etməyir – Almaniya ilə Avstriya sülh müahidənaməsini imza etməyə qədər müzakirə edilməyəcəkdir. Bu müahidənamələr ola bilər ki, İstanbulda, Səlanikdə və ya başqa bir şəhərdə imza ediləcəkdir.

Fiume məsələsi

Havas acentəliyi xəbər verir ki, Fiume məsələsi hələ həll edilməmişdir. Fransada böylə bir rəy hökmfərmdır [hökm sürməkdir] ki, Fiume Cəmiyyəti-Əqvam [Millətlər Cəmiyyəti] komissiyası ilə azad şəhər elan ediləcəkdir.

- Berlindən “Tayms” qəzetəsinə verilən xəbərlərə görə, Noske demişdir ki:

“Heç bir hökumət ola bilməz ki, camaatını bu cür sülh müahidənaməsini qəbul etməyə məcbur etsin. Çünki bu cür sülh xarabazarlıqdan başqa bir şey deyildir. Tək bir çarə Cəmiyyəti-Əqvam vücuda gətirməkdən ibarətdir ki, onun işi məbəyn mənafeyi əsas[ı] [ortaq mənafe prinsipi] üzərində olsun.”

Bu əhvalatı yazan müxbir hökumət böhranı olacağını xəbər verir.

Berlindən protesto

İyunun 12-də Berlindən xəbər verirlər ki, məmaliki-əcnəbiyyədən [xarici ölkələrdən] gələn almanlar Vilhelmstrasse küçəsinə cəm olub sülh müahidənaməsi əleyhinə olaraq Şeydemana və Ebertə protesto etmişlərdir. Ebert nitq irad etdiyi [nitq söylədiyi] zaman demişdir ki:

“Biz, tarixi bir qisasdan ibarət olan bu

cür sülh müahidənaməsini imza etməyir. Almaniyanın sənəət [sənaye] və sədaqətina bələd olan əcnəbi hökumətlər məmaliki-əcnəbiyyədə olan almanların qovulmalarına imkan verməzlər.”

Şeydeman imperiya kançleri [sarayı] qarşısında cəm olan Almaniya-avstriyalılara müraciətən demişdir ki:

“Müttəfiqlərin avstriyalılarla məskun olan Almaniyanın Almaniya birləşməyinə mümaniət [maneçilik] göstərmələri müvəffəqiyyətsiz olacaqdır. Çünki qan səsli xeyli yüksəkdir. Tirol imperiyanın köhnə bir oblastı olmağa görə – ki onu indi təhlükə təhdid edir – Almaniya üçün azizdir.”

Almaniya fəhlələri

Hökumət katibi doktor Deytç “F. P.” qəzetəsində yazdığı məqaləsində bir çox aylar işsiz və ərzaqsız qalan fəhlələr arasında xeyli narazılıq olduğunu göstərir. Qəbulu qeyri-mümkün olan Versal sülh müahidənaməsi işləri fəna bir yerə münəcər edəcəkdir [gətirib çıxaracaqdır]. Kommunistlər şura diktatoriyası vücuda gətirib, Macarıstan Şura Cümhuriyyətinə müavinət göstərməkdən ötrü fəhlələrin bu halından məmnuniyyətlə istifadəyə çalışırlar.

TÜRKİYƏDƏ

İzmir türklərdə qalır

Batum xüsusi müxbirimizin yazdığına görə, İstanbulda böylə bir rəsmi elan nəşr edilmişdir:

Yunanlıların 16 həziran sabahı İzmirdəki qaraqolları təxliyə edərək gecə ikən

qüvvətlərini qisim-qisim vapore irkab ilə [gəmiyə mindirərək] çəkilmək hazırlığında bulduqları və yerli rumlar tərəfindən qəflət əsəri olaraq kəşidə olunan yunan bandıraları [qaldırılan yunan bayraqları] ortadan qaldırılmaqda olduğu və təxliyə edilən qaraqollara Osmanlı qüvvətləri iqamə edildiyi [yerləşdirildiyi] və əhaliyi-islamiyyənin pək böyük və mütəntən [təntənəli] və milli bayram yapmaq üçün hazırlıqda bulduqları Üçüncü ordu qitəti [hissələri] müfəttişi Mustafa Kamal paşadan şimdiki alınan teleqrafnamədə anlaşılmaqla məəlməsarr [sevinclə] təbliğ olunur. Məqami-vilayətdən 16 həziran tarixli və 202 nömrəli teleqrafnaməsi ilə təbşir edildiyi [müjdə verildiyi] elan olunur.

Qaimməqam vəkili qazı (imza)

QƏZETƏLƏRDƏN

Kolçak və Denikin

Bolşevik teleqrafları xəbər verir ki, iyunun 19-da Moskvadan xəbər verirlər ki, Ufa şəhərini almaq üçün axırıncı müharibələr əsnasında tutulan əsirlərdən bolşevik ordusu üçün hazırlanmış saxta intibahnamələr [vərəqələr] tapılmışdır. İntibahnamə xeyli namərbut [namünasib] bir surətdə yazılmışdır. Bu intibahnamənin bolşevik əsgərləri arasında müvəffəqiyyəti olmamışdır.

Dabravol ordusundan qaçıb gələnlərin dediyinə görə, Stavropol quberniyasında düşmən cəm edilmiş dabravolları siyahı etməkdədir.

Zəhmətkeş xalq dabravol əsgərliyindən

dən qaçır. Əsgərlikdən qaçanları asırlar. Kazaklar qarət edilən libasları geyirlər. Çest verməyənlərə yüz taziyanə [qırmanc] vururlar. Jurov kəndində əsgərlikdən qaçanlar kənd yüzbaşısını öldürmüşlər. Əhali[nin] Denikini görməyə gözü yoxdur. Kazaklar çörək alıb qəbz veririrlər. Denikin əhalini aldadıb tezlikdə Kolçakla birləşəcəyi haqqında yalan şayiələr buraxır. Tutulan əsirləri alıb gülləyirlər. Kəndxudalara əmr verilmişdir ki, mühakiməsiz assırlar. Əhali bolşevik əsgərlərini bilaaram gözləməkdədir.

Zlatoustda, Petropavlovskda, Korxanda böyük üsyan qalxmışdır. Bu üsyanı yatırmaq üçün cəbhədən kazak dəstələri gətirilmişdir. Qaçıb gələnlərin rəvayətinə görə, bolşevik əsgərlərinin bu axır vaxtda olan müvəffəqiyyətlərinə görə Belı qvardiya [Ağ qvardiya] əsgərlərinin ruhu düşkündür.

Rusiya vahidçilər qəzetəsi isə yazır ki: *“Dağıstan ziyalıları, zabıtları və zəhmətkeşləri Dabravol ordu ilə dostanə rəftar edir. Bunlar Dabravol ordusunu təzə Rusiyanın müsəlləh [silahlı] qüvvəsi hesab edirlər.”*

Hətta guya Cənubi Rusiyadakı bütün millətlər, xüsusən fütərayı-kasibə guya Kolçak və Denikin ordusunu bir naci [xilaskar] kimi gözləyirlərmiş və hər yerdə onları şadlıqla qarşılayırlarmış. Görəsən bu xəbərlərin hankisi doğrudur?

Lenin Petroqrad haqqında

Lenin Macarıstan Şura Hökumətinə müraciət etdiyi intibahnamədə [bəyanatda] etiraf edir ki, Petroqrad qəti surətdə mühasirə edilib, süqutu yəqindir [şübhəsizdir].

Rakovskinin təklifi

Ukrayna Xalq Komissarları Şurasının sədri Rakovski Müttəfiq dövlətlərə bir nota göndərib Cənubi Rusiya limanlarının bitərəf elan edilməsi təklifində bulunmuşdur.

İtaliyalılar və bolşeviklər

Yekaterinodardan xəbər verirlər ki, İtaliya Cümhuri firqəsinin Mərkəzi Komitəsi İtaliya Sosialist İttifaqı Direktoriyası ilə bolşevizm əleyhinə manifest elan etmişdir.

General Franşeyə sui-qəsd

İyunun 4-də Odessadan verilən bolşevik xəbərlərinə görə, fransız saldatları general Franşe D’Esperiya sui-qəsd etmişlərdir. General qolundan yaralanmışdır.

Müttəfiqlər və Dabravollar Volqa bo-yunda

Petrovskdan gəlmiş paroxod tayfalarının [gəmi işçilərinin] məlumatına görə, orada rəsmi surətdə məlumat alınmışdır ki, Hacı-Tərxana [Həştərxana] desant çıxarmaq üçün Dabravol qoşunu ilə Hacı-Tərxana əzimet etmiş [getmiş] olan gəmi Volqaya daxil olub, orada düşmən gəmilərinə təsadüf etməmişlərdir. Bu da təsdiq edir ki, bolşevik gəmiləri Volqanın yuxarı hissələrinə çəkilməmişlərdir.

Odessada

Odessadan İstanbula gəlmiş olan şəxslərin rəvayətinə görə, rəsmi dairəyə mənsub olan bir nəfər əcnəbi xəbər verir ki, Cənubi Rusiyada bolşevizm gün-gündən düşür və şimdiki oralarda anarşiya əmələ

gəlməkdədir. Odessa dairəsində bolşevizm müxtəsər bir qüvvənin qarşısında da dayana bilməyəcəkdir. Odessanı 1500 nəfər Çin qoşunları mühafizə edir. Mayın 15-də Odessada yəhudi talanı başlanmışsa da, lakin sonradan dayandırılmışdır.

Məxlu Məhəmmədli şah

Odessadan bolşeviklərin əlindən xilas olub da İstanbula gələn xəbər verirlər ki, məxlu [taxtdan salınmış] Məhəmmədli şah [Qacar] hal-hazırda Prins cəzirəsindədir.

Müxtəlif xəbərlər

- Tiflisdə müntəşir [nəşr olunan] “Borba” qəzetəsi Zaqafqaziyaya İtaliya qoşunlarının gəlməsindən böylə məlumat almışdır:

Zaqafqaziyada olan ingilis qoşunları əvəzinə İtaliya qoşunlarının gəlməsi məsələsi Paris Konfransında həll edilmişdir. Deməli, mükəmməl surətdə qoşunlar təbdil olunacaqlardır [dəyişdiriləcəkdir]. İtaliya qoşunları Zaqafqaziya səfərinə hazırdırlar. Qoşunların gəmiyə minmələri bu günlərdə qurtaracaqdır.

- Zaqafqaziyaya yeni ingilis hissələri gəlmişdir ki, vətənlərinə gedən ingilis əsgərlərinə əvəz olsunlar.

- Batumdan gəlmiş olan bir şəxs bəyan edir ki, Novorossiyskdən alınan məlumatlara görə Tsaritsının dabravollar tərəfindən işğal edilməsi təyid [təsdiq] olunur. Hakəza [həmçinin] dabravolların Feodosiyanı aldıkları da xəbər verilir. Dabravol qoşunlarının Kırım yoluna yaxınlaşdığı üçün Yekaterinodar səmtində bolşevik-

lər Krımı təxliyə edirlər. Batum xəbərlərinə görə, Şura qoşunları Odessanı da təxliyəyə başlamışlar.

VÜKƏLA ŞURASINDA [NAZİRLƏR KABİNETİNDƏ]

* Daxiliyyə nazirinin Morul kəndi əhalisindən toplamış üşrü kənd icmasına qaytarmaq haqqındakı məruzəsindən sonra qət edilmişdir [qərara alınmışdır]:

Daxiliyyə Nəzarətinə tapşırılsın ki, Morul kəndindən toplanmış 623 pud ½ buğda, 141 pud 22 girvənkə arpa, 144 pud 31 girvənkə miqdarında darı Hərbiyyə Nəzarəti ilə etilaf [razılıq] üzrə Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə Nəzarətinə [Sosial Təminat Nazirliyinə] verilsin ki, həman kəndin fəqərə sinifinə təqsim edilsin [paylansın].

* Daxiliyyə nazirinin sabiq polis müfəttişiyi katibi Fəxrəddin Kaşaninin Tumanıyansdan aldığı 35.000 rublə sahibinə qaytarmaq haqqındakı məruzəsindən sonra qət edilmişdir:

Daxiliyyə Nəzarətinə pulun qaytarılması üçün tədabir ittixazı [tədbirlər görülməsi] tapşırılsın.

* Daxiliyyə nazirinin Mərkəzi Əxzi-əs-gər [Hərbi çağırış] idarəsi məxaricatı üçün 24.400 rublə buraxılması haqqındakı məruzəsindən sonra qət edilmişdir:

20 milyonluq fondan istənilən məbləğ buraxılsın.

* Ədliyyə nazirinin Azərbaycan dəmiryollarında tətillər vaxtlarında təbliğatda müttəhim edilənlərin işlərinin qət edil-

məsi ilə azad edilmələri haqqındakı məruzəsindən sonra qət edilmişdir:

Nikolay Kaspar, Nikolay Xarlamov, Savileviç, Bortsov, Fyodorov, Zaqunov, Bassoğun işləri qət edilməklə azad edilsinlər.

* Rəisi-vükəlanın [Baş nazirin] sabiq Maarif naziri müavini [Həmid bəy] Şah-taxtliya para vermək haqqındakı məruzəsindən sonra qət edilmişdir:

20 milyonluq fondan Şah-taxtliya, özünə vəzifə ixtiyar edənədək məvacibi 5.000 rublə borc olmaq üzrə verilsin. İyul ayı üçün o vaxt verilən bilər ki, müşarüni-leyh [adı çəkilən şəxs] özünə vəzifə tapmamış olsun. 1918-ci sənəsinin dekabr ayında verilmiş maaşı o məbləğdən çıxmalı.

NƏZARƏTLƏRDƏ [NAZİRLİKLƏRDƏ]

- Baş Fabrika müfəttişi Məsai Nəzarətinə [Əmək Nazirliyinə] müraciətən məlum etmişdir ki, Nobel qardaşlarının 3-cü müdiri Eyqenson nam [adlı] mühəndis fəhlələr tərəfindən xidmətindən əzl [kənar] edilmişdi. İyunun 18-də Baş müfəttişlə fəhlələrin müştərək iclaslarında məsələ müzakirə olunaraq qət edilmişdir ki, Eyqensonun işini təhqiq üçün xüsusi bir komissiya təşkil edilsin. O vaxtadək Eyqenson öz xidmətində qala biləcəkdir. Müfəttiş məlum etmişdir ki, fəhlələr öz işlərinə şüru etmişdirlər [başlamışlar].

- Məsai Nəzarətinin Bakıdan nəfə [sür-gün] edilmiş Çurayev, Koval və digərlər-

rinin qaytarılması barəsində verdiyi isticvabına [sorgusuna] cavabən Daxiliyyə Nəzarəti məlum etmişdir ki, hələlik onların qaytarılmasına Daxiliyyə Nəzarəti icazə vermək fikrində deyildir.

Ədliyyə Nəzarətində

Ədliyyə Nəzarəti cənbində [nəzdində] təşkil edilmiş Cinayət məhkəməsinə ictimai ənasirin [ünsülərin] də duxulu məsələsi vicdan həkəmləri [arbitrləri] duxulu ilə xitampəzir olmuşdur [yekunlaşmışdır] ki, qanun layihəsi kimi tərtib verilərək bütün Azərbaycan dairəsində qullanmaq üçün əmr veriləcəkdir.

İşbu layihə komissiyasının açıq iclasında müzakirə ediləcəkdir. Vicdan [nəzdində] həkəmləri [nə] bütün 25 yaşına çatmış, məhkəmədə müttəhim edilməmiş erkəklər qəbul edilə bilərlər. Fəqət onların rusi [rusca] yaxud türkcə bilmələri şərtidir. İşbu işdən hərbi xidmətdə olanlar, polis məmurları, məhkəmə müəssisələri, dava vəkilləri, dövləti və ictimai müəssisələr həkimləri, istiqraz müəssisələrinin xəzinədar və kassirləri azad edirlər. Dəvət ediləcəklərin siyahısı müsaliyə [sülh, barışıq] məhkəmələri dairələrində müsaliyə məhkəməsi rəisi təhti-nəzarətində [nəzarəti altında] tərtib verilərək qəza komissiyalarına verilir. Orada nahiyə məhkəməsi üzvü təhti-nəzarətində vicdan həkəmləri təyin edirlər. Hər məhkəmədə 33 nəfər olacaqdır. Hər işə baxmaq üçün işbu 33 nəfərdən püşk ilə 8 nəfər intixab edirlər [seçilir], 1 nəfər də ehtiyat üçün intixab edilir. İşbu 9 nəfər işə baxır.

İclası cinayət məhkəməsi üzvü aparır. Məzkur [deyilən şəxs], iş zamanında hüquq məsələsindən dolayı baş qalxacaq

məsələləri şəxsən həll edir. Vicdan həkəmlərinin odaları ayrı olduğu kimi, sədrdən və xalqdan da ayrı olurlar. Fəqət işin istimasından [dinlənməsindən] sonra sədr ilə çıxaraq məsələni əksəriyyəti-səda [səs çoxluğu] ilə qət edirlər.

Həkəmlər məhkəməsinə bütün ixtiyardan məhrum olmaq kimi nəticələri ola biləcək işlər verilir. Buraya dövləti cinayətlər də daxildir; mətbuat işləri və məmurin [məmurlar] əleyhinə görülən işlər – ki bu vaxtadək Rusiyada onların ixtiyarından alınmışdı. Məhkəmə isə fəqət qəlp pul kəsmə, qiymətli kağızlar çap etmək və dünyəvi cinayətlər yapmaq kimi işlərə baxacaqdır. Bütün işlər müttəhimin və yaxud onların vəkili vasitəsi ilə Palataya verilə biləcəkdir.

QARABAĞDAN

Azərbaycan Cümhuriyyətinin və türk millətinin azadlığını və istiqlalini boğmaqdan ötrü üstümüzə hücum edən qara qüvvələrin çarəsinə və tədbirinə nə qədər əhəmiyyət verilmək lazım isə, bir o qədər də Qarabağa, Qarabağ məsələsinə etina və əhəmiyyət verməyi vacib bilirəm. Çünki 5-6 ay tamam Qarabağda olub və Qarabağın həyatı-ictimaiyyəsinə, əhalinin amal və əfkarını [arzu və fikirlərini] öyrənib və Qarabağ məsələsi ətrafında işlənən siyasətləri təcrübə ilə anlayıb həddi-yəqin ilə [əminliklə, qətiyyətlə] təkrar edirəm ki, Qarabağ məsələsinə gərək pək artıq əhəmiyyət verilsin.

İndi bu saat Qarabağda ermənilər müsəlmanlarla genə də dava başlayıblar. Genə də kəndlər yandırılıb, evlər talan

edilib, insanlar heyvan sifəti gətirib, əllərində silah yolları kəsdirib yüz illərcə qapıbir qonşuluqda yaşadıqları əmi oğlu, xala oğlanlarını qırırlar. Dava zamanında hər iki tərəf biri-birinin yoxluğuna, puç olmasına tədbirlər qurub çalışırlarsa da, amma hər iki tərəf bunu həmişə zikr edirlər ki: “Genə də Allah şeytana lənət eylesin. Bizi dinc, farağat yaşamağa qoymayırlar.”

Hər kəs Qarabağın halını, övzasını [vəziyyətini], qarabağlıların istədiklərini bilmək istərsə, gərək Qarabağ xalqı ilə danışsın, bilafərqi-məzhəb [məzhəb fərqi olmadan] həm erməninin və həm də müsəlmanın kəndçisi, zəhmətkeşi ilə danışsın və sonra da bilsin ki, həm Ararat hökuməti öz [Mixail] Arzumanyan, Tiqranyan, Şaxnazaryanları ilə və həm də bunları təşviq və təhrik edənlər Qarabağın insanasına zindəganlığını [yaşayışını, dolanışığını], qarabağlıların səadət və asayişini istəməyirlər.

Bu davadan qabaq hər yekşənbə [bazar] günü Ağdam bazarına iki-üç min nəfər erməni gəlib bazarın alış-verişinin 90 prosenti [faizi] ermənilərin əlində idi. Bazarda satanların da, alanların da əksəri dağıtılardan gəlmiş ermənilər idi. Ermənilər bazara kömür, göyərtilər, xalça, palaz və şallar, taxta və odun və sair bu kimi şeylər gətirib satıb, əvəzində müsəlmanlardan arpa, buğda, darı və sair yeyinti şeylər alıb aparırdılar. Çox zaman olurdu ki, hökumət nümayəndələri qaçqınlar üçün, əsgərlər üçün və ya sair idarələr üçün qalləcat [taxıl məhsulları] almaq istəyəndə ermənilərin əlindən bazardan heç bir şey tapa bilməyirdilər.

Bir dəfə müsəlman dükançı ilə bir nə-

fər erməni müştərinin böylə bir müsahibəsinə rast gəldim. Dükançı: “A balam, ay qonşu, bu gün bazardan azına bir milyon manatlıq buğda, arpa alıb aparmısınız. Amma özünüz də Azərbaycan hökumətinə tabe olmaq istəməyirsiniz. Hərgah, bu hökumət sizin olaydı və çörək də sizdə olaydı sizin hökuməti tanımaq istəməyənlərlə siz də böylə rəftar edərdinizmi?”

Erməni: “A canım! Doğru sözü gizlətmək heç insaf deyil. Hərgah, siz müsəlmanların çörəyi olmasa, heç bir nəfər erməni öz çörəyi ilə dolana bilməz. Genə, Allah sizdən razı olsun ki, siz bu qədər insaflısınız. Allah mərdimazara lənət eylesin. Bizə nə qalıb ki, oturub Azərbaycanla dava edək? Çörəyimiz ondan, dolanışığımız ondan. Hər kəs ki, istəmir, qoy, getsin İrəvana. Amma bir neçə nəfər mərdimazarlar yığışib gündə bizə bir hökm yazıb min cürə fokuslar çıxarırlar. Hər kəs gəlir deyir pul ver, amma heç bir nəfər gəlib çörək vermir. Hələ, buyruq buyurur. Deyir ki, komitet belə buyurur.”

Həqiqətdə də belədir. Qarabağda hökumət məsələsini həll etmək üçün nə top-tüfəng, nə də diplomatlıq lazım deyildir. Qarabağlılar ancaq buna qərar versələr ki, hər kəs öz çörəyi və öz pulu, ticarəti ilə dolansın o vaxt məsələ bir az vaxtda özü özbaşına həll edilər. Budur, neçə zamandır ki, erməni mahallarına müsəlmanların yolu bağlıdır. Qaryagin, Xaçın, Gorus və sair erməni kəndlərinin içindən keçən yollar hamısı müsəlmanlar üçün bağlıdır. Amma Yevlaxdan Şuşaya kimi şose yolu ermənilər üçün nəinki açıqdır və hətta onların əmniyyəti, səlaməti üçün Qarabağ hökuməti tərəfindən

xüsusi tədbir, xüsusi sərəncamlar da görülmüşdür. Hərgah, vaxtilə bu tədbirlər, bu insanasına sərəncamlar ermənilər tərəfindən dəxi görülsəydi və gəmidə oturub gəmiçi ilə dava edilməyə yol verilməsəydi, nə bugünkü qovğalar qopmazdı, nə də həmişə sülhpərvər müsəlman kəndçilərini məcbur etməzdilər ki, axırda özləri üçün əllərində silahla yol açmağa qədəm qoysunlar.

Bunu hər kəs bilir ki, insana çörək, su lazım olan kimi Qarabağın aşağı tərəflərində, aranlarında yaşayan müsəlmanlar üçün də yay fəslində yaylaqlara köçmək lazım və vacib bir məsələdir. Hərgah müsəlmanları yayda otlaqlara, dağlara buraxmazlarsa, onların canlarına, mallarına qəsd etmək deməkdir. Bu əhvalatı ermənilər özləri də bilib təsdiq edirlər və hətta ermənilərin Şuşada olan beşinci syezdləri də bunu bilib qərar vermişlər ki, gərək müsəlmanlara köç yolu verilsin. Bununla belə, Cavanşir, Qaryagin və Zəngəzur yolları genə də köç üçün açılmayıbdır. Bir tərəfdən müsəlmanlara deyirlər ki, köçərilərin əmniyyəti, səlamətliyi təmin edilmişdir, o biri tərəfdən yolları açmayırlar. Odur ki, axırda camaat tənqə gəlib, indi hərə özü öz başına çarə qılmaq fikrinə düşüblər. İndi bu saat camaat içində çox böyük danışıq vardır. Hər yerdən, hər mahaldan adamlar gəlib Qarabağ hökumətindən xahiş edirlər ki, onlara öz təbii yolları ilə getməyə izin verilsin. Onlar heç bir siyasi və hökuməti işlərə qarışmaq istəməyirlər. Ancaq bunu istəyirlər ki, öz yolları ilə yaylaqlarına keçsinlər.

Bu iş zahiri nəzərlə çox da mühüm görülməyirsə də, amma Qarabağın əhva-

lına xəbərdar olanlar biləcəklər ki, bu məsələ Qarabağ üçün həyat-məmat [ölüm-qalım] məsələsidir. Ona görə də, məsləhət olardı ki, hökumətimiz bu barədə ciddi bir sərəncam görüb məsələyə artıq əhəmiyyət versin.

Çox şükürlər olsun ki, Şuşada və yavuc kəndlərdə yandırılmış bir balaca alovu Qarabağ qubernatoru artıq səy və kuşışlarla [çalışmaqla] söndürə bildi. Amma bu alov böyüyüb ətraflara dağılarsa, yəqinimdir ki, nə qubernator və nə də başqaları bu bəlaya heç bir çarə tapa bilməyib, içindən çox böyük fənalıqlar nəşət etməsin [əmələ gəlməsin]. Hər halda ciddi tədbirlər lazımdır.

Məhəmməd Sadiq [Aran]

Bədət-təhrir: Vüquat [hadisələr] qəbilindən bunu xəbər verə bilərəm ki, Daşkənd denilən bir erməni kəndindən müsəlləh [silahlı] ermənilər Ağə körpüsü tərəfdən Şuşə yolunun qabağına çıxıb yol ilə gəlib-gedənləri gülləbaran edirlər. Bir neçə gün bundan əqdəm [qabaq] şəhərə un və buğda gətirən bir malibəylili furqonçunun qabağını kəsib gülləbaran edəndən sonra furqonun atlarını açıb aparmışlar. Furqonda gələn un və buğda qubernator tərəfindən erməni qaçqınları üçün gətirilirmiş. Yolu kəsənlərin başçısı bir neçə gün bundan qabaqlara kimi Ağə körpüsü denilən qaraqol postunda uryadnik [polis məmuru] vəzifəsini ifa etməkdə idi. Şəhərdə şuluqluq düşən kimi həmin uryadnik Muxan da öz atını və tüfəngini götürüb, həman Daşkəndə qaçıb orada quldurlar dəstəsinə sərkerdə olubdur. Amma əsil həqiqətə baxsaq görərik

yalnız Qarabağda deyil, bəlkə ümum Azərbaycanı da hökumət xidmətlərində minlərcə Muxan kimi qulluqçular vardır ki, bu gün hökumətdən məvacib alıb, qulluq edib, sabah hökumətin düşməni olub yolkəsən olurlar. Buna da gərək bir çarə edilsin.

M[əhəmməd] S[adiq] [Aran]

MƏSAİ NAZİRİ HƏZRƏTLƏRİNİN NƏZƏRİ-DİQQƏTLƏRİNƏ

Sevgili yurdumuz Azərbaycanın müdafiəsi üçün alınan əsgərlər cümləsində öylə şəxslər dəxi gedirlər ki, banklarda, Xəzinədə, Palatada və başqa bu növ idarələrdə qulluq edirlər. Məzkur [deyilən] qulluqçular millətimizin ziyalı qismini təşkil etdiklərindən, sevgili vətəninə və millətinə xaricdən gələn təhdidi və təhlükəni hamıdan əvvəl düşünüb, baha qiymətə alınmış istiqlalıyyətini daimi surətdə əldə saxlamaq üçün gülər üzvlə əsgərlər sırasına dururlar. Məzkur məmurların əksərinin dolanacağı, qulluq etdikləri idarələrdən aldıkları maaşla olduğu həpimizin məlumudur.

Sabiq rus hökumətinin qanunu mövcubincə [qanununa görə], əsgərliyə alınmış bir məmura qulluq etdiyi idarə özünə birdəfəlik və ailəsinə hər ay məmurun aldığı paranın yarısını verirdi. Fəqət, şimdiki nədənsə fəvqəzəkir [yuxarıda adı çəkilən] idarələr əsgər düşən müsəlman qulluqçularına nəinki birdəfəlik para və yaxud ailəsinə hər ay başında para verməyirlər, hətta məmurun bir ayının maaşını verməkdən belə imtina edirlər. Bundan

dolayıdır ki, məmurların ailələrinin halı maddətən pək fəna bir surət kəsb edir.

İşbu idarələrin məmurlar haqqında bu tövr rəftarda bulunmalarını möhtərəm Məsai Nazirinin nəzər-diqqətlərinə yetirib, min-bəd [bundan sonra] böylə fəna rəftarların önü alınmasını istida [xahiş] və arzu edərdik ki, müqəddəs vətəninin müdafiəsinə çıxan işbu möhtərəm zəvətlərin [şəxslərin] halları nəzərə alınıb, ailələrinin yaşayışı nəinki birdəfəlik, bəlkə əbədi olaraq təmin olunsun.

Bir nəfər məmur

BAKI XƏBƏRLƏRİ

Yeni bir qəzetə

“Əhrar” firqəsinin mürəvvici-əfkarı [fikirlərini yayan orqanı] olmaq üzrə bu yaxınlarda Bakıda “El” adında bir qəzetə çıxmağa başlayacaqdır. Bu qəzetə sadə türk dilində olub, hələlik həftədə bir dəfə çıxacaqdır.

Milliləşmiş məkatib üçün kitab təlifi

Gələcək təhsil sənəsi üçün məkatibdə [məktəblərdə] tədrisat kitabları hazırlamaq üçün Ziyalılar İttifaqının Maarif şöbəsinin təşəbbüsü ilə Maarif naziri müavini Nurməhəmməd Şahsüvarovun iştirakı ilə bir neçə gün bundan əqdəm [qabaq] müəllimlərin müşavirəsi olmuşdur. Müşavirədə qət edilmişdir [qərara alınmışdır] ki, gələcək sənə üçün tədrisat kitabları hazırlayacaq müəllimlərdən xüsusi komisiyalar təşkil edilsin. Riyaziyyat, tarix və coğrafiya, tarixi-təbii və ədə-

biyyat komisiyaları təşkil edilmişdir ki, fəaliyyətə başlayaraq kitablar təlif edirlər [yazırlar]. Komisiyalarda 30 nəfərdən ziyadə müəllim iştirak etməkdədir. Birinci Realni məktəbi mülkü komisiyanın ixtiyarına verilmişdir.

Yeni Maarif naziri

Aldığımız məlumata görə, məşhur İstanbul Darülfünunu [Universiteti] professoru [Rəşid xan] Qaplanov həzrətləri Maarif nazirliyinə təyin edilmişdir.

Lənkəran ətrafında

Bir neçə gün bundan əqdəm bir nəfərin dediyinə görə, rus Astarasını işğalən bir çox kəndlərin dağılmasını yazmışdıq. Yeni aldığımız məlumata görə, Ramazan öz dəstələri ilə Lənkəran qəsəbəsinin 7 verstliyində vaqə Dəlli kəndini işğal etmişdir. Lənkəran bolşevikləri qəsəbədə 18-dən 25 yaşınadək səfərbərlik elan etmişdirlər. Bəndərdə [limanda] durmuş “Milyutin” vaporunu bolşeviklər qaçmaq üçün hazırlamışdılar. Fəqət uzaq qaçmamayacaqları ehtimal edilir. Zira vaporda bir az mazut vardır ki, uzaq getməyə kifayət etməyəcəkdir.

Cəmiyyəti-Maarifi-İraniyan “Tərəqqi”

May ayının 30-u Fəhlə Klubunda Cəmiyyəti-Maarifi-İraniyan [İranlıların Maarif Cəmiyyəti] “Tərəqqi” idarəsi tərəfindən həvəskarlar iştirakı ilə “İntiqami-həqiqi” faciəsi mövqeyi-tamaşaya qoyulub zeyldəki [aşağıdakı] məbləğ hasil olmuşdur.

Mədaxil: Bilet satışından 14.240 manat, məramnamə satışından 263 manat

50 qəpik, ianə 975 manat. Cümlətan: 15.473 manat 50 qəpik.

Məxaric: Hökumət vergisi 2.653 manat 30 qəpik, başqa xərclər 2.059 manat. Cümlətan: 4.713 manat.

Cəmiyyəti-Maarifi-İraniyan “Tərəqqi” “İntiqami-həqiqi” teatrosunda hər növ müavinət edən zəvata [kömək edən şəxslərə], xüsusən Heydər Əlizadə, Ağahəsən Möhsünzadə, Ələkbər Tağızadə və Qulam Cabbarzadə cənablarına təşəkkür edir.

*İdareyi-Cəmiyyəti-Maarifi-İraniyan
“Tərəqqi”*

AZƏRBAYCANDA

Kuban ilə mal mübadiləsi

Azərbaycan Ticarət, Sənaye və Ərzaq Nəzarəti mal mübadiləsi və ticarəti [ticari] əlaqə başlamaq bərəsində Kuban hökuməti ilə etilafa [razılığa] girişmişdir. Kuban hökuməti arzu etmişdir ki, möhkəm qiymətlə Azərbaycandan cövher [kerosin], benzin, mineral və çarx yağı, səbzə, düyü və pambıq istəyir. Öz növbətində, Kuban hökuməti Azərbaycana 36 manat 25 qəpikdən pudu buğda, 32 manat 50 qəpikdən roj [çovdar], 31 manat 90 qəpikdən çəltik, 31 manat 90 qəpikdən arpa, 32 manat 50 qəpikdən peyğəmbəri buğdası təklif edir. Bu bərədə Ticarət Nəzarəti Bakı Neftçilər İctiması sədrinə, Ticarət Sənaye İttifaqına, Birja Komitəsinə, Nəqliyyat Cəmiyyəti İttifaqına müraciət edərək təvəqqe edir məlum etsinlər ki, yuxarıda zikr edilən mallardan nə miqdarda və nə fiyatla Batuma mal mübadilə əvəzinə göndərmək olar.

Lənkərana hücum etmək şayiələri

Bu günlərdə bolşeviklərin zəifliyindən müstəfid olan [istifadə edən] İran kəzak ərkani-hərbi[nin] [hərbi qərarlarının] Lənkərana hücum etmək tədbiri [tədbirləri] və hazırlıqları şayiəti ciddi surətdə dövrən etməkdədir. Bu günlərdə bolşeviklər qorxusundan qaçan gömrük rəisi Lijonun məyyəti [məşayiəti] ilə güclü kəzak qüvvəsi gözlənir. Bunlar rus və İran Astarasının quldur dəstələrinin köməliyi ilə Lənkəranı almaq xəyalındadırlar. Sahibsiz və kimsəsiz qalan bu yerin gələcək zəhərli dəqiqələri müşahidə edilməkdədir. “Hər koca səng ayəd, be paye ləng ayəd” misrasının misdaqınca [təsdıq etdiyi kimi], şu zavallı vilayətin axırda bit-birə tapdağı olacağı çəkiləcək bir dərd deyildir.

Qəmkeş

Dağ kəndləri

Beş-altı ay bundan irəli Quba uyezdində bulunan dağ kəndliləri hökumətə müraciət edib özlərinin Bakı üstündə yazılmalarını xahiş etmişlərdi. Çünki dağ kəndlərinin istər iqtisadca, istər məişətcə əlaqələri Qubadan artıq Bakı ilə olur. Buna görə özlərinin Bakı uyezdinə daxil edilmələrini rica etmişlərdi. Hökumət də onların işbu ricasını sərəncamsız buraxmayıb onları Bakı kəndləri üstünə daxil etmişdir.

Bu günlərdə dağ kəndlərinin mərkəzi bulunan Sayad Xızı “Müsavat” şöbəsi Bakı Mərkəzi Komitəsinə müraciətlə dağ kəndlərində Səhhəti-Ümumiyyə Nəzarəti tərəfindən bir xəstəxana açılmasını rica etmişlər. Əlavə olaraq, Sayad Xızı kəndində bir posta idarəsi, bir də ibtidai məktəb güşad edilməsini [açılmasını] istəmişlərdi.

Məlumdur ki, bu vaxtadək oralara mədəniyyət heç bir növlə sövq edilməmiş. Fitrətən qeyri kənd əhalisindən zəki olan dağlılar mədəni həyata yaxınlaşmağa təşəbbüs etməkdədirlər. Bu təşəbbüslərini birinci dəfə Bakı uyezdinə daxil olmaqla, ikincisi orada “Müsavat” firqəsinin şöbəsinə güşadla, üçüncü “Müsavat” vasitəsilə postaxana, məktəb və xəstəxana kimi mədəni müəssisələr tələb etməklə bildirməkdədirlər. “Müsavat” firqəsi məktəb açmaq barəsində Maarif Nəzarətinə, postaxana üçün Posta və Teleqraf Nəzarətinə, xəstəxana üçün də Səhhəti-Ümumiyyə Nəzarətinə müraciət edib, tezliklə onların xahişinə əməl edilməsini rica etmişdir. Ümid var ki, bu yaxınlarda arzu edilən mədəni müəssisələr Sayad Xızıda açılsın. Bununla bərabər, Ərzaq Nəzarətinə də müraciət edilmişdir ki, dağ kəndlərinə ərzaq xüsusunda müavinət etmək üçün orada bir də ərzaq şöbəsi açılsın.

GÜRCÜSTANDA**Qaqrada**

Gürcüstanda olan Yunan Milli Şurasına Qaqrada yaşayan yunanlardan böylə bir teleqraf gəlmişdir:

“Mayın 25-də ermənilər və Dabrovol dəstələri Salyami kəndini bombardman etmişlər. Əhali qorxu ilə qaçmışdır. Sonra yunan təbəələrinin hər bir müxəlləfatı [əşyası] qarət edilmişdir. Bir çox qızlar oğurlanıb üç nəfər kişi aparılmışdır. Oğurlanan qızların, kişilərin və qarət edilən şeylərin tezliklə tələb olunmasını xahiş edirik. Bu barədə Yunanıstan hökumətinə xəbər verməyiniz dəxi xahiş olunur.

Sizdən acizənə rica edirik, bu tövr hərəkət aleyhinə mümkün qədər tezliklə tədbirlər görəsınız”.

TƏKZİB

Türkcə “Azərbaycan” qəzetəsinin 10 iyun 110-cu nömrəsində Ümuri-Xeyriyyə Nəzarətinin [Sosial Təminat Nazirliyinin] Rus Milli Şurasına müraciətlə gömrükxana mühafizə dəstəsi təşkil edilməsi haqqında yazılan fəqərə [hadisə] münasibəti ilə Ümuri-Xeyriyyə Nəzarəti lazım bilir xəbər versin ki, həman məsələ səhv olmuşdur. Rus Milli Şurası işsizlərə təxsisat verilməsi [pul ayrılması] üçün dəfələrlə Nəzarətə müraciət etdiyinə görə, Ümuri-Xeyriyyə Nəzarəti işsizləri hesaba almaqdan ötrü işsizlərin siyahısını Rus Milli Şurasından istəmişdi. Bu cür siyahı verildikdən sonra Nəzarət Bakı Gömrükxanasında 40 gözətçi (dasmotrçik) və qeyri qulluqçuların ştatı artırılması haqqında keçən ay mayın 23-də Vükəla Şurasının [Nazirlər Kabinetinin] qətnaməsini Rus Milli Şurasına xəbər verib zənn etmişdi ki, siyahıda göstərilən adamlar ehtiyac içrə olduqlarına görə lazımı istidada bulunurlar [müraciət edərlər]. Vəilla [yoxsa], rus qulluqçuları cəm edilməsi haqqında heç bir söz olmamışdır.

*Ümuri-Xeyriyyə və Nəfiə şöbəsi
naçalnik (imza)*

İtibdir

Rəşid Nəsrulla oğlunun əsgərlikdən azad olmaq vəsiqəsi itib, etibardan saqıtdır [etibarsızdır].

10252

Şüvələnda

Hacıyevin bağında iyul ayının birindən etibarən (ali təhsil görmüş) ali məktəbin müəllimi dərs verəcəkdir. Xahiş edənlər iyulun 1-nə qədər bu adresə müraciət edə bilərlər: Nikolayevski küçə, diş həkimi Hamburqun mənzili, telefon nömrə 5-96, Parlaman qarşısında.

10253

Arvad diş həkimləri**Z. A. Şexter və xanım**

Dişlər ağrısız çıxarılır. Qızıl qapaq, qazma və hər növ qayıрма dişlər. Dişin yaxşı qayırılması təmin olunur. Kənardan gələnlər üçün tezliklə görülür. Qiymətlət münasibdir.

Qəbul olunur səhər saat 9-dan 2-yədək, axşam saat 4-dən 7-yədək. Voronsovski küçə 17 nömrəli evdə, paradni qapıdan.

8753

Moskvada təcrübə görmüş diş həkimi **K. S. Kolandskaya-Sanuxat** kabinə açmışdır. Müalicə edir, dişləri doldurur, süni dişlər qayırır və dişləri ağrısız çəkir. Qiymət münasibdir. Qəbul edir: Hər gün səhər saat 9-2-yədək; axşam saat 5-7-yədək. Adres: Bazarnı və Suraxanski küçələrin küncündə, nömrə 112.

8795

Doktor S. İ. Zaks

Zöhrəvi, dəri və sifilis naxoşluqlarını qəbul edir. 606 və 914 müalicəsi. Naxoşları hər gün qəbul edir saat 4-dən 7-yədək. Vorontsovski küçə nömrə 43, 2-ci mərtəbə.

8776

Diş həkimi S. M. Hamburq

Nikolayevski nömrə 29, Parlaman qarşısında. Telefon nömrə 5-96. Kauçuk və qızıl üzərində süni dişlər qayırır. Dişləri ağrısız çəkir.

8756

Bəhri-Xəzər İstehlak Cəmiyyəti
“Kooperatsiya” müalicəxanası

Hər növ naxoşluqlar qəbul olunur. Müalicə haqqı üzvlərdən 4 rublə, qeyrilərdən isə 6 rublə. Bolşoy Morskoy küçə, Tarqovının küncündə Həsənovun evində, yolu Bolşoy Morskoydan. Telefon nömrə 26-90.

Əmrəzi-daxiliyyə [daxili xəstəliklər] 9-11 Balayan

Mədə naxoşluğu 12-2 Mejebovski; 4-6 A. Seyidov

Əmrəzi-əsəbiyyə [əsəb xəstəlikləri] 12-2 Şmirqeld

Cərrahiyyə 9-11 Sander

Uşaq naxoşluğu 9-11 Rabinoviç; 4-6 Bron

Arvad naxoşluğu və mamalıq 9-11 Pines; 12-2 arvad həkimi Şapiro-Rotman; 4-6 S. Seyidov[a]

Dəri və zöhrəviyyə 9-11 O. Şamkoryan; 12-2, 4-6 Pernik

Göz naxoşluğu 9-11 Cəfərov; 4-6 arvad həkimi Qeqamyan

Qulaq və boğaz ağrısı 12-2 B. K. Finkelşteyn;

Diş ağrısı 9-11 Suşon-Sivkina; 4-6 İtkin Müalicəxana müdiri bakterioloq Lyubaşevskaya

Müalicəxanada konsultasiyalar icra olunur. Operasiya, konsultasiya razılıq ilə. Çiçək döyülür, şəhadətnamə verilir. Analiz qəbul olunur. 606 və 914 müalicəsi.

10208

Xüsusi müsəlman təvəllüdxanası
Gövhər xanım Qazızadə

Vəzi-həml edənlər hər bir vaxt, gələn xəstələr isə hər gün səhər saat 10-dan 2-yə kimi qəbul edirlər. Təvəllüdxanada əməliyyatı-cərrahiyyə (operasiya) icra edilib, doktor Tsentner konsultasiya yapır. Feldşeritsamama Vasserman çiçək döyür, yara bağlayır və iynə vurur. Adres: Armyanski küçə nömrə 13. Telefon nömrə 58-39.

T-321

Diş həkimi R. S. Fuks

Qəbul edir: 9-dan 10-a dək; 5-dən 7-yə dək. Ünvan: Mariinski, nömrə 18. Ferdinandın aptekası ilə bərabər. Telefon nömrə 34-15.

10202

Berlin Darülfünunu doktoru
S. İ. Kopelioviç

Daxiliyyə və əsəbiyyə naxoşluqlarını qəbul edir səhər saat 10-dan 1-ədək, axşam saat 5-dən 7-yədək. Adres: Vorontsovski küçə nömrə 17, 2-ci mərtəbə. Telefon nömrə 50-28. Və 93.

8765

Petroqraddan gəlmiş doktor
İshaq Avetisoviç Atayans
(professor Mixaylovun müavini)

Mamalıq, qadın və urologiya naxoşluğuna mübtəla olanları qəbul edir. (Bövl [idrar] yolu azarına, köhnə və təzə süzənəyə müalicə edir.) Bövl yolunu elektrik aləti ilə müayinə edir. Hər gün saat 3-dən 6-ya kimi. Çaharşənbə günləri fəqirləri pulsuz qəbul edir. Ünvan: Telefonnu küçə, nömrə 6.

8798

Rus çayı

Xırda-xırda çox miqdar qiymətinə satılır. İ. V. Denisovun bankir kantorasında (Olqinski və Nikolayevski küçələrin küncündə; telefon nömrə 37-75).

10245

Müvəqqəti müdir:
Hacıbəyli Üzeyir

QEYD VƏ ŞƏRHLƏR

Teleqraf xəbərləri

səh. 413. “Yamburq”: Rusiyanın Leninqrad vilayətində Kinqisepp şəhərinin köhnə adı.

“Qdov”: Rusiyanın Pskov vilayətində şəhər; qəzetdə “Qdov” yerinə səhvən “Qzov” getmişdir.

səh. 414. “həbəş imperatriçəsi və vəliəhdi”: 1916-1930-cu illərdə Həbəşistan imperatriçəsi olan Zauditu və eyni dövrdə səltənət naibi olan Teferi Mekonnin nəzərdə tutulur.

“Menelik”: 1889-1913-cü illərdə Həbəşistan imperatoru olan II Menelik nəzərdə tutulur; 1916-1930-cu illərdə Həbəşistan imperatriçəsi olan Zauditu, II Menelikin qızı idi.

səh. 415. “Haller alayının əsgərləri”: Polşa generalı Yozef Hallerin qoşunu nəzərdə tutulur.

Sülh ətrafında

səh. 417. “Vilhelmstraße” [Wilhelmstraße]: Berlinin mərkəzi küçələrindən biri. XVIII əsrdə Prussiya kralı olan I Fridrix Vilhelmin şərafinə adlandırılmışdır. Almaniyanın bir sıra vacib dövlət qurumları bu küçədə yerləşmişdir.

“imperiya kançleri [sarayı] qarşısında”: Almaniya imperiya dövründə icraedici hakimiyyətin başçısı, Veymar Respublikası və Üçüncü Reyx dövründə Hökumət başçısı reyxsansler, yəni imperiya kansleri [Reichkanzler] adlanırdı. Reyxsanslerin sarayı Reyxsanslyariya [Reichkanzlei] Berlində Vilhelmstraße küçəsində yerləşirdi.

“Macarıstan Şura Cümhuriyyəti” (Macarıstan Sovet Respublikası): Macarıstanın bəzi ərazilərində 1919-cu ilin 21 martından 6 avqustuna qədər mövcud olmuş siyasi qurum.

Türkiyədə

səh. 417. “16 həziran sabahı”: qəzetdə səhvən belə getmişdir: “16 həziran 22 sabahı”.

Türkiyədə

səh. 418. “16 həziran tarixli və 202 nömrəli”: qəzetdə səhvən belə getmişdir: “16 həziran və 22 tarixli və 202 nömrəli”.

Qəzetələrdən

səh. 419. “Prins cəzirəsi” (yaxud Prins adaları): Mərmərə dənizində, İstanbul sahilinə yaxın 9 adadan ibarət arxipelaq.

Vükəla Şurasında

səh. 420. “üşr”: kənd təsərrüfatı məhsullarından onda bir miqdarında alınan dini vergi.

“kənd icmasına qaytarmaq”: qəzetdə “icmasına” yerinə “ictimasına” getmişdir.

Nəzarətlərdə

səh. 420. “Baş Fabrika müfəttişi”: Sənaye müəssisələrində əmək şəraitinə nəzarət edən dövlət qurumu Fabrik Müfəttişliyinin baş müfəttişi.

Qarabağdan

səh. 423. “Bədət-təhrir”: “yazandan sonra”; P. S.

Azərbaycanda

səh. 426. “Hər koca səng ayəd, be paye ləng ayəd”: “Hara daş atılsa, axsaq ayağa dəyər” (farsca)

Təkbiz

səh. 427. “10 iyun 110-cu nömrəsində”: burada qəzetin nömrəsi səhv göstərilmişdir; gömrük mühafizəsinə rusların iş dəvət edilməsi haqqında məlumat, qəzetin 10 iyun tarixli 200-cü nömrəsində, “Bakı xəbərləri” daxilində “Bakı və Ətrafının Zəhmətkeş Ziyalılar İttifaqında” yazısında getmişdir.